

Słowo wstępne

Niniejszy 36. tom *Studiów Metodologicznych* poświęcony jest filozoficznej i metodologicznej refleksji nad ekonomią, co wpisuje się w tendencję rosnącego zainteresowania wspólnoty badaczy tą dziedziną nauki. Ekonomia wraz z dyscyplinami jej pokrewnymi od pewnego już czasu skupia na sobie uwagę badaczy prowadzących wielostronnie ukierunkowaną refleksję metanaukową, przedstawicieli innych nauk społecznych oraz pozaakademickich użytkowników jej wytworów. Okazuje się, że ta „najstarsza ze sztuk, a najmłodsza z nauk” nie przestała wzbudzać poznawczego i praktycznego zainteresowania.

Autorzy prezentowanych w tomie artykułów zgłębiają różne aspekty wytworów teoretycznych, czynności badawczych oraz kultury naukowej, charakterystyczne dla ekonomii i dyscyplin pokrewnych. Część prac stanowi głos w dyskusji dotyczącej poznawczego i praktycznego znaczenia badań filozoficznych i metodologicznych nad ekonomią, część natomiast porusza istotne zagadnienia podejmowane w ramach współczesnej refleksji nad omawianą nauką. Lawrence A. Boland, autor pierwszego z artykułów, objaśnia czytelnikowi różnicę między podejściem filozofii ekonomii i metodologii ekonomii, wskazując jednocześnie na aktualność perspektywy Popperowskiej. Marcel J. Boumans w drugim z prezentowanych tekstów zachęca metodologów ekonomii do zaangażowania się w badania koncentrujące się na pomijanym często problemie warunków *ceteris paribus*, które formułuje się w celu redukcji zakłóceń, jakie towarzyszą każdej praktyce naukowej zainteresowanej pomiarem istotnych dla niej zjawisk. W trzecim artykule Jesús P. Zamora Bonilla proponuje ekonomiczne podejście do nauki, zgodnie z którym reguły metodologiczne interpretuje się jako rezul-

tat milczącego kontraktu między badaczami. Kontrakt taki generuje „grę” korzystną zarówno dla motywowanych określonymi interesami, indywidualnych badaczy, jak i dla kolektywnego wytwarzania wartości epistemicznych w nauce. Czwarty artykuł, autorstwa Phillipa Mirowskiego i Edwarda Nik-Khaha, to praca z zakresu historii badań ekonomicznych, która przedstawia rolę *Cowles Commission* i skupionych wokół tej instytucji ekonomistów we włączeniu pojęcia informacji do analiz ekonomicznych, a tym samym w kształtowaniu ekonomiki informacji. Piąty tekst, Xaviera de Donato Rodrígueza, jest głosem w sporze o naturę modeli ekonomicznych, który toczy się współcześnie między zwolennikami podejścia idealizacyjnego i fikcjonalistycznego. W szóstym artykule Julian Reiss wskazuje, iż rola eksperymentów myślowych w ekonomii polega nie tylko na inspirowaniu do wyjaśniania zjawisk ekonomicznych, ale również na jego uwiarygodnianiu. Siódmy artykuł, którego autorem jest Paweł Kawalec, stanowi rekonstrukcję metody kalibracji, stosowanej w modelowaniu ekonomicznym, w kategoriach empirycznego strukturalizmu. W kolejnym artykule Łukasz Hardt wskazuje na niezmiernie istotną rolę modelowania oraz metaforyzowania w badaniu zjawisk gospodarczych przez ekonomistów, przy czym to pierwsze odpowiada za wyizolowanie podstawowego mechanizmu wpływającego na zjawiska gospodarcze, drugie natomiast – za uchwycenie elementów fikcyjnych czy nierealistycznych. W dziewiątym artykule Andrzej Malawski, osadzając swoje rozważania w kontekście wyznaczonym ramami matematyzacji ekonomii, przeprowadził negatywną analizę sposobu stosowania w omawianej dyscyplinie pojęcia teorii ekonomii oraz zaproponował pozytywną koncepcję ekonomii teoretycznej. Dziesiąty artykuł, autorstwa Łukasza Afeltowicza, przybliży czytelnikowi często dyskutowane ostatnimi czasy zagadnienie performatywności nauki i, opierając się na przykładach, analizuje sposób, w jaki ekonomia współtworzy zjawiska gospodarcze. W jedenastym tekście Marcin Gorazda omawia specyfikę wyjaśnień przyczynowych w ekonomii, ze szczególnym uwzględnieniem osobliwości mechanizmu oddziaływań przyczynowych, problemów z rekonstrukcją mechanizmu społecznego oraz politycznej funkcji ekonomii. Dwunasty artykuł, Bartosza Scheuera, stanowi krytykę tak zwanego dualistycznego ujęcia nauki i wyraża wsparcie dla programu

badawczego wyznaczonego filozoficznymi rozstrzygnięciami Milтона Friedmana i Gary'ego Beckera, którzy, zdaniem autora, odrzucają kryterium korespondencyjnie rozumianej prawdziwości. W tomie opublikowane zostały również dwa artykuły, które tematycznie nie są związane z metodologiczną i filozoficzną refleksją nad ekonomią. Pierwszy jest poświęcony analizie filozoficznych implikacji chaosu deterministycznego w modelach kosmologicznych (Marek Szydłowski, Paweł Tambor). Natomiast autor drugiego z nich rozważa zagadnienie, czy wszystkie dobrze określone problemy naukowe mogą zostać rozwiązane za pomocą odpowiednich algorytmów (Paweł Stacewicz).

Redaktor niniejszego tomu wyraża nadzieję, że prezentowany numer *Studiów Metodologicznych* poświęcony refleksji nad ekonomią, przyczyni się do wzrostu zainteresowania specyfiką ekonomii wśród metodologów i filozofów nauki oraz do upowszechnienia się w środowisku ekonomistów refleksji filozoficznej nad ich dyscypliną.

* * *

W trakcie prac wydawniczych nad niniejszym tomem dotarła do Redakcji smutna wiadomość o śmierci Profesora dr. hab. Andrzeja Malawskiego, autora artykułu „Teoria ekonomii czy ekonomia teoretyczna”. Profesor Andrzej Malawski był cenionym znawcą ekonomii matematycznej, teorii równowagi ogólnej i metodologii ekonomii. Pełnił między innymi funkcje kierownika Katedry Matematyki oraz Zakładu Ekonomii Matematycznej, prorektora ds. badań naukowych (2008–2012), prodziekana Wydziału Finansów (2005–2008), prodziekana Wydziału Zarządzania (1996–1999). Był członkiem Polskiego Towarzystwa Matematycznego, Komitetu Statystyki i Ekonometrii PAN, International J.A. Schumpeter Society, Society for Economic Design oraz Polskiej Sieci Filozofii Ekonomii.

Krzysztof Nowak-Posadzy